

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Наименование на специалността – Съдебна медицина

1.2. Продължителност на обучението – 3 години

1.3. Изисквано базово образование за допускане до обучение по специалността – висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър” по „Медицина” и професионална квалификация „лекар”

1.4. Общи положения.

Съдебномедицинската наука и практика е с дълбоки корени още от древността. Като самостоятелна дисциплина тя се оформя през XVIII-XIX век с издаване на фундаментални ръководства и монографии и въвеждането ѝ като задължително преподаване в медицински и юридически факултети. Началото на българската съдебна медицина е свързано със създаването на Катедрата по съдебна медицина при МФ в София през 1918 г. Нейна основна задача е да разработва медико-биологични въпроси с оглед нуждите на правораздаването, което определя специфичния ѝ характер и я обособява като самостоятелна медицинска наука. В последните десетилетия тя бележи значително развитие с навлизане на новите методологии на изследвания в областта на съдебната химия, биотрасологията, ДНК-анализа, медико-балистичните изследвания, разработване на деонтологично-правните проблеми в медицинската практика, като оказва влияние върху други медицински и правни дисциплини.

2. ДЕФИНИЦИЯ НА СПЕЦИАЛНОСТТА, КОМПЕТЕНЦИИ И УМЕНИЯ.

Съдебната медицина е медицинска специалност с изразено практическо приложение като изучава и разработва медико-биологични въпроси, възникващи в дейността на органите на досъдебното и съдебно производство при разследването, както и при съдебното разглеждане на дела с наказателен и граждански характер. Правната защита на човека в обществото се осъществява от съвременното законодателство, което охранява неговия живот, здраве, чест, достойнство и телесна неприкосновеност, които представляват биосоциални ценности и задължително включват медико-биологични показатели. Със своята проблематика съдебната медицина разработва и използва съответни компетенции и умения за решаване на въпроси, възникнали в наказателния и гражданския процес със специфично съдебномедицинско тълкуване на медико-биологични факти и явления. Съдебната медицина при решаване на основните задачи използва своята връзка с останалите медицински дисциплини (анатомия, физиология, патологична анатомия, акушерство и гинекология, токсикология и др.), с някои естествени науки (биология, антропология, генетика, молекулярна биология др.), с правните науки, криминологията, криминалистиката, както и определени инженерни науки. Съдебната медицина има и специфична проблематика по въпросите на травматологията, трупните изменения, давността на смъртта, виталност на уврежданията, идентификация на личността, скоропостижната смърт, изследването на веществени доказателства и деонтологично-правните проблеми в медицинската практика. Естествено е

съдебните лекари да придобият съответни компетенции и умения по съдебна медицина, която е специалност с мултидисциплинарен характер и подчертано практическо приложение, с основна цел подпомагане на правораздаването.

3. ЦЕЛ НА ОБУЧЕНИЕТО.

Целта на специализацията по съдебна медицина е да извърши обучение на лекари, които да придобият теоретични познания и практически умения за самостоятелна работа като съдебни лекари, покриваща основния базов аспект на съдебномедицинските дейности – освидетелстване на живи лица по повод битови и криминални инциденти, полови престъпления, съдебномедицинска експертиза на трупове на починали лица при казуси на скоропостижна смърт, насилствена смърт (убийства, самоубийства и нещастни случаи), скелетирани и разчленени трупни останки, трупове на лица, починали в болнични заведения, непосредствено преди, по време и след проведени медицински мероприятия, трупове на новородени, съдебномедицински експертизи по писмени материали на досъдебното и съдебно производство, участие в огледи на местопроизшествие, касаещи различни съдебномедицински казуси, придобиване на базови познания по въпросите за изследване на веществени доказателства чрез серологични методи и ДНК-анализ, както и по аспектите на спорния родителски произход. Следва да се обобщи, че специалистите по съдебна медицина трябва да придобият компетенции на експерти - (вещи лица) по медико-биологични въпроси, възникнали в работата на досъдебното и съдебно производство.

4. ОБУЧЕНИЕ

4.1. Учебен план (наименование на модулите и тяхната продължителност) - Тематична програма, модули и раздели.

4.1.1. Обща част и съдебномедицинска травматология – 5 месеца (полагане на колоквиум)

ОБЩА ЧАСТ

4.1.1.1. Определение, задачи, методи, съдържание и значение на съдебната медицина. Историческо развитие на съдебната медицина и на съдебно-медицинската експертиза.

4.1.1.2. Процесуални основи и организация на съдебномедицинската експертиза съгласно НПК и допълнителни разпоредби до първо шестмесечие на 2007г.

4.1.1.3. Назначаване на съдебномедицинска експертиза

4.1.1.4. Видове съдебномедицински експертизи

4.1.1.5. Експерти – процесуални права, задължения и отговорност.

4.1.1.6. Обекти на съдебномедицинската експертиза

4.1.1.7. Съдебномедицинска документация

4.1.1.8. Форми на организация на съдебномедицинската експертиза.

СЪДЕБНОМЕДИЦИНСКА ТРАВМАТОЛОГИЯ

4.1.1.9. Увреждания от твърди тъпи предмети.

- 4.1.1.10. Увреждания от транспортни средства.
- 4.1.1.11. Увреждания на човек при падане.
- 4.1.1.12. Увреждания от остри предмети.
- 4.1.1.13. Увреждания от огнестрелни оръжия и взривове.
- 4.1.1.14. Черепно-мозъчната травма в съдебната медицина
- 4.1.1.15. Витални и послесмъртни увреждания.
- 4.1.1.16. Причина и генеза на смъртта от механична травма.

4.1.2. Увреждания и смърт от крайни температури, електрически ток и механични асфиксии – 5 месеца (полагане на колоквиум)

4.1.2.1. Увреждания от ниски температури – общо и местно действие.

4.1.2.2. Увреждания от високи температури – общо и местно действие.

4.1.2.3. Увреждания и смърт от техническо и атмосферно електричество.

Механична асфиксия.

4.1.2.4. Механизъм и генеза на смъртта при механичните асфиксии. Общи морфологични признаци при смърт от механична асфиксия.

4.1.2.5. Механична асфиксия от притискане на шията: - Обесване; - Загърляне; - Удушаване.

4.1.2.6. Механична асфиксия от притискане на гръдния кош и корема (имобилизационна асфиксия)

4.1.2.7. Механична асфиксия от запушване; - от затискане на дихателните отвори; - от запушване на дихателните пътища с чужди тела и ронливи материи.

4.1.2.8. Удавяне

4.1.3. Съдебномедицинска токсикология – 5 месеца (полагане на колоквиум)

4.1.3.1. Отрова, отравяне, токсодинамика и токсокинетика, класификация на отровите.

4.1.3.2. Съдебномедицинско установяване на отравянията при живо лице и на труп.

4.1.3.3. Отрови с предимно местно действие – корозивни отрови.

4.1.3.4. Отрови с предимно резорбтивно действие; - Деструктивни отрови; - Хематотропни отрови; - Функционални отрови - Остро отравяне с етилов и метилов алкохол.

4.1.3.5. Отравяне с наркотични вещества, алкалоиди, гърчови и сънотворни лекарства.

4.1.3.6. Отравяне с пестициди и дератизационни средства.

4.1.3.7. Хранителни отравяния; - от бактериален произход (бактериални токсикоинфекции и интоксикации) и от небактериален произход (отравяне с гъби).

4.1.4. Съдебномедицинска експертиза на живи лица – 5 месеца (полагане на колоквиум)

4.1.4.1. Съдебномедицинска експертиза на телесните повреди по Наказателния кодекс на Република България.

4.1.4.2. Медико-биологична характеристика на тежка телесна повреда.

4.1.4.3. Медико-биологична характеристика на средна и лека телесни повреди.

4.1.4.4. Съдебномедицинска експертиза по въпросите на пола, половите прояви и половите престъпления - Установяване на пола; - Междинни полови състояния; - Детеродна неспособност у мъжа и жената; - Експертиза за установяване на бременност, раждане и аборт; - Блудство; -Изнасилване; - Полови перверзии.

4.1.4.5. Съдебномедицинска експертиза при престорени болести и самоувреждания.

4.1.4.6. Съдебномедицинска експертиза при спорен родителски произход: Серологична експертиза (еритроцитни, левкоцитни, серумни и ензимни фактори). ДНК-експертиза.

4.1.4.7. Съдебномедицинска експертиза при идентификация на личността – на живо лице и на труп.

4.1.5. Съдебномедицинска експертиза на труп (танатология) – 5 месеца (полагане на колоквиум)

4.1.5.1. Умиране и смърт. Клинична, мозъчна и биологична смърт. Диагностика на смъртта и изготвяне на медицинско свидетелство за смърт.

4.1.5.2. Ранни и късни трупни изменения.

4.1.5.3. Установяване давността на смъртта.

4.1.5.4. Организация и етапи на съдебномедицинското изследване на трупа: - Първоначален оглед на трупа на мястото, където е намерен; - Изследване на трупа при аутопсията; - Повторна аутопсия и ексхумация; - Изследване на труповете на неизвестни лица, обезобразени, разчленени и скелетирани труповете

4.1.5.5. Съдебномедицинска експертиза на труповете на новородени. Детеубийство.

4.1.5.6. Съдебномедицинска експертиза на труповете, починали от ненасилствена, скоропостижна смърт.

Съдебномедицинска експертиза на веществени доказателства

4.1.5.7. Съдебномедицинска експертиза на следи от кръв: – елементарни и сложни следи; - видова, кръвногрупова и полова принадлежност на кръвта.

4.1.5.8. Съдебномедицинска експертиза на петна от сперма, слюнка, пот, урина, влагалищен секрет и други отделяния от човешки произход.

4.1.5.9. Съдебномедицинска експертиза на косми.

4.1.5.10. ДНК експертиза при изследване на веществени доказателства.

4.1.6. Деонтологично-правни въпроси в медицинската практика – 5 месеца (полагане на колоквиум)

4.1.6.1. Съдържание на понятието деонтология. Исторически преглед. Деонтологични източници.

4.1.6.2. Медицинска помощ и лекарска правоспособност. Отношение лекар – болен.

4.1.6.3. Правомерност на медицинските дейности. Лекар и общество. Лекарски хонорар.

4.1.6.4. Принудително и задължително лечение.

4.1.6.5. Право на упражняване на частна лекарска практика

4.1.6.6. Взаимоотношения между медицинския персонал

4.1.6.7. Лекарска професионална тайна

4.1.6.8. Експерименти върху човек

4.1.6.9. Трансплантация на човек на тъкани и органи.

4.1.6.10. Евтаназия

4.1.6.11. Изкуствено оплождане. Стерилизация.

4.1.6.12. Професионални правонарушения на медицинските работници и наказателната отговорност за тях. Умишлени престъпления на медицинските работници. Непредпазливи (немарливи) действия и незнание на професията

4.1.6.13. Лекарски грешки

4.1.6.14. Нещастни случаи

4.1.6.15. Съдебномедицинска експертиза по следствени и съдебни дела, съдържащи данни от медицинско естество.

4.1.7. Други дисциплини – обща и клинична патология - курс 6 месеца

4.1.7.1. Обща патология – методи на изследване, задачи. Патологични процеси, болест. Патоморфология и клинична патология. Увреждания на клетката и междуклетъчния матрикс. Смущения в кръвообращението. Възпаление. Обща имунопатология. Патология на растежа. Класификация и номенклатура на туморите.

4.1.7.2. Клинична патология – патология на сърдечно-съдовата система, заболявания на дихателната система, на храносмилателната система, на черния дроб, жлъчната система и панкреаса, на бъбреците и пикочните пътища, на половата система и млечната жлеза, на ендокринната система, на хемопоеичната и лимфоидната системи, нервната система, опорно-двигателния апарат.

4.2. УЧЕБНА ПРОГРАМА

4.2.1. Теоретична част. Хорариум – 64 часа

I. Задължителни лекционни курсове.

1. Увреждания и смърт от механична травма - 8 часа

1.1. Увреждания от твърди тъпи предмети.

1.2. Увреждания на човек при падане.

1.3. Увреждания от транспортни средства.

1.4. Увреждания от остри предмети.

1.5. Увреждания от огнестрелни оръжия и взривове.

1.7. Черепно-мозъчната травма в съдебната медицина.

1.8. Оглед на местопроизшествието. Задачи и възможности на лекаря при огледа.

1.9. Витални и послесмъртни увреждания.

1.10. Причина и генеза на смъртта от механична травма.

2. Съдебномедицинска експертиза на труп (танатология) – 8 часа

2.1. Учение за смъртта. Диагностика на смъртта. Ранни и късни трупни изменения.

2.2.. Установяване давността на смъртта.

2.3. Повторна аутопсия и ексхумация. Изследване на труповете на неизвестни лица, обезобразени, разчленени и скелетирани труповете.

2.4. Организация и етапи на съдебномедицинското изследване на трупа.

2.5. Съдебномедицинска експертиза на труповете, починали от ненасилствена, скоропостижна смърт. Смърт в детска възраст и у възрастни.

2.6. Ролята на лекаря при решаване на рода на насилствената смърт и други правни въпроси.

Забележка: Провеждат се през първата година от специализацията

3. Механична асфиксия – 6 часа

3.1. Общо учение за механичните асфиксии. Групна картина. Класификация на механичните асфиксии.

3.2. Морфология, диагностика и диференциална диагностика на различните видове механични асфиксии.

Лабораторни методи за диагностика при различни механични асфиксии.

4. Съдебномедицинска токсикология – 8 часа

4.1. Токсодинамика и токсokinетика на отровите.

4.2 Съдебномедицинско доказване на отравянията.

4.3. Остро отравяне с алкохол.

4.4. Отравяне с наркотични вещества и сънотворни средства.

4.5 Отравяне с хематотропни вещества

Забележка: Провеждат се през втората година от специализацията

5. Съдебномедицинска експертиза на живи лица – 8 часа

5.1. Обща процесуална постановка. Поводи и методи на изследване. Особенности на експертизата.

5.2. Съдебномедицински коментар на телесните повреди по Наказателния кодекс на Република България.

5.3 Съдебномедицинска експертиза по въпросите на пола, половите проявления и половите престъпления.

5.4. Експертиза за установяване на бременност, раждане и аборт

6. Съдебномедицинска експертиза по документи от следствени и съдебни дела, съдържащи данни от медицинско естество. Съвременни проблеми на медицинската етика и деонтология – 6 часа.

6.1. Съдебномедицинска експертиза при привличане на медицински работници към наказателна отговорност за професионални нарушения.

6.2. Критерии за установяване на мозъчна смърт, трансплантация на тъкани и органи съобразно действащата нормативна уредба.

Забележка: Провеждат се през третата година от специализацията

II. Тематични лекционни курсове.

1. Съдебномедицинска експертиза на веществени доказателства – 4 часа

2. Съдебномедицинска експертиза при спорен родителски произход - 4 часа

Забележка: Провеждат се през втората година от специализацията

3. ДНК- анализ при спорен родителски произход – 2 часа

4. ДНК- анализ на веществени доказателства – 2 часа

Забележка: Провеждат се през втората година от специализацията

5. Съдебномедицинска идентификация на личността – 4 часа

6. Биофизико-технически методи на изследване в съдебната медицина - 4 часа

Забележка: Провеждат се през третата година от специализацията

4.2.2.УЧЕБЕН ПЛАН ЗА ПРАКТИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ – основни раздели (ПРАКТИЧЕСКА ЧАСТ):

1. Прегледи на живи лица.

2. Съдебномедицинска експертиза на труп.

3. Съдебномедицинска експертиза по писмени данни.

4. Съдебномедицинска експертиза на веществени доказателства

ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ПАКЕТ ОТ ПРАКТИЧЕСКИ УМЕНИЯ

1. Съдебномедицинска експертиза /СМЕ/ на живи лица – 200 случая.

1.1. СМЕ на живи лица по повод нанесени телесни повреди - 170

1.2. СМЕ на живи лица по повод полови престъпления - 30

2. Съдебномедицинска експертиза /СМЕ/ на труп – 150 случая.

2.1. СМЕ на труп при смърт от увреждания от твърди тъпи предмети – 20 случая.

2.2. СМЕ на труп при смърт от увреждания от остри предмети и оръжия – 10 случая.

2.3. СМЕ на труп при смърт от огнестрелни оръжия – 10 случая.

2.4. СМЕ на труп при смърт от транспортна травма – 20 случая.

2.5. СМЕ на труп при смърт от механична асфиксия – 20 случая.

2.6. СМЕ на труп при смърт от отравяне – 20 случая.

2.7. СМЕ на труп при скоропостижна смърт – 40 случая.

2.8. СМЕ на разчленен, разложен или скелетиран труп – 10 случая.

3. Съдебномедицинска хистология – 100 случая

3.1. При скоропостижна смърт - 40

3.2. При смърт от мастна- и тромбемболия - 30

3.3. При смърт от въздействие на електрически ток - 10

3.4. При смърт от механична асфиксия - 20

4. Съдебномедицинска експертиза /СМЕ/ по материали на следствени и съдебни дела, съдържащи данни от медицинско естество – 30 случая.

4.1. СМЕ за определяне на телесна повреда – 25 случая.

4.2. СМЕ при професионални нарушения на медицинските работници – 5 случая.

5. Съдебномедицинска експертиза /СМЕ/ на веществени доказателства – 20 случая

5.1. СМЕ на следи от кръв – 14 случая

5.2. СМЕ на следи от сперма – 4 случая

5.3. СМЕ на косми – 2 случая

4.2.2. а) **Манипулации и изследвания, които специализантът трябва да овладее:**

- извършване на оглед на местопроизшествие при различни казуси на скоропостижна и насилствена смърт при участие в оперативно следствена група на органите на досъдебното производство;

- прегледи на живи лица по повод случаи на битови и криминални (побой, грабеж, блудствени действия, изнасилвания и др.) престъпления с издаване на съдебномедицинско удостоверение и съдебномедицинска експертиза;

- извършване на съдебномедицински аутопсии при случаи на скоропостижна смърт, насилствена смърт (убийства, самоубийства и нещастни случаи), на разложени, разчленени и скелетирани трупове с оглед тяхната идентификация, на лица починали в болнични заведения, на трупове на новородени;

- овладяване методите на секция при различни съдебномедицински казуси;

- основни методи на евисцерация на вътрешните органи от трите телесни кухини;

- съдебномедицинска секция на вътрешните органи;

- прилагане на пробите за установяване на пневмоторакс, въздушна и мастна емболия;

- допълнителни секционни разрези на туловището и крайниците при травматични увреждания;

- секционна техника при механични асфиксии;

- секционни техники при изследване на главата и шията;

- секционни техники при проследяване на раневи канали, при увреждания от остри и огнестрелни оръжия;

- взимане на допълнителни материали за кръвно групово изследване, за ДНК-анализ, за алкохол и др. летливи редуциращи вещества, за отрови, наркотични вещества и лекарствени средства;

- хистологични изследвания при стандартни и специални методи на изготвяне на хистологичните препарати;

- цялостно проучване и анализ на материали по дела на досъдебното и съдебно производство с оглед заключение за медико-биологичната преценка на телесни увреждания, механизъм на тяхното причиняване и давност на същите и др.

- съдебномедицинска интерпретация съвместно със специалисти от други области на медицината на материали по дела, обсъждащи професионални правонарушения и неблагоприятните последици от тях в медицинската дейност;

- участие в комплексни съдебномедицински експертизи със специалисти от други клонове на науката (изготвяне на медико-балистични, медико-автотехнически и др. видове експертизи);

- изземване и съхранение на материали за допълнителни биотрасологични изследвания според вида на уврежданията;

- изготвяне на писмена документация в стандартен вид, според съответния обект на изследване;

4.3. ТЕМИ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ КОЛОКВИУМИ

1. Съдебномедицинска травматология. I година
2. Съдебномедицинска експертиза на живи лица. I година
3. Съдебномедицинска танатология . II година
4. Механична асфиксия. II година
5. Съдебномедицинска токсикология. III година
6. Деонтологично-правни въпроси в медицинската практика. III година.

СРОКОВЕ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА КОЛОКВИУМИТЕ

1. През първата година – 2 колоквиума
  - 1.1. *Съдебномедицинска травматология*
  - 1.2. *Съдебномедицинска експертиза на живи лица*
2. През втората година – 2 колоквиума
  - 2.1. *Съдебномедицинска танатология*
  - 2.2. *Механични асфиксии.*
3. През третата година – 2 колоквиума
  - 3.1. *Съдебномедицинска токсикология*
  - 3.2. *Деонтологично-правни въпроси в медицинската практика.*

КОНСПЕКТ

ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СПЕЦИАЛНОСТ „СЪДЕБНА МЕДИЦИНА”

1. Определение, задачи, методи, съдържание и значение на съдебната медицина.

2. Процесуални основи и организация на съдебномедицинската експертиза в Република България. Форми на организация на съдебномедицинската експертиза. Видове съдебномедицински експертизи.
3. Експерт – права, задължения и отговорност. Обекти на съдебномедицинската експертиза. Съдебномедицинска документация.
4. Увреждания от твърди тъпи предмети – охлузвания, кръвонасядания, рани.
5. Увреждания на костите, мозъка и вътрешните органи от твърди тъпи предмети.
6. Увреждания при падане от високо: класификация, механогенеза и морфология на уврежданията.
7. Автомобилна травма: определение, класификация, характеристика и механизъм на получаването на уврежданията.
8. Железопътна травма: класификация, характеристика на уврежданията и задачи на експертизата.
9. Самолетна травма – видове, характеристика на уврежданията и задачи на експертизата.
10. Увреждания от остри предмети – прободни и прободно-порезни. Задачи на съдебномедицинската експертиза.
11. Увреждания от остри предмети – порезни и посечни. Задачи на съдебномедицинската експертиза.
12. Огнестрелни наранявания – видове огнестрелни оръжия, повреждащи фактори и механизъм на възникване на уврежданията.
13. Увреждания от огнестрелни оръжия – далечен изстрел. Задачи на експертизата.
14. Увреждания от огнестрелни оръжия – близък изстрел и упор. Задачи на експертизата.
15. Увреждания от огнестрелни оръжия със сачми, атипични оръжия и експлозивни. Задачи на съдебномедицинската експертиза.
16. Витални и послесмъртни увреждания.
17. Причини и генеза на смъртта при механичните увреждания.
18. Механична асфиксия – общо учение, стадии на протичане, класификация и трупна картина.
19. Странгулация: видове, патогенеза, морфология, диференциална диагноза.
20. Механична асфиксия от притискане на снагата, от затискане на външните дихателни отвори, от запушване на дихателните пътища и затворено пространство.
21. Съдебномедицинска експертиза при удавяне: фази, трупна картина, диагностика.
22. Съдебномедицинска експертиза при електротравма – от техническо и атмосферно електричество.
23. Увреждания и смърт от действието на високи и ниски температури.

24. Съдебномедицинска токсикология – определение на “отрова” и “отравяне”. Токсикодинамика и токсикокинетика на отровите. Класификация на отровите.
25. Условия, от които зависи действието на отровите.
26. Съдебномедицинско установяване на отравянията при живо лице и на труп.
27. Отравяне с корозивни (киселини и основи) и деструктивни (живачни и арсенови съединения) отрови.
28. Отравяне с хематотропни (хемолитични, хемоглобинотропни) и общоасфиктични (цианиди, сяроводород и въглероден двуокис) отрови.
29. Отравяния с алкохоли (етанол и метанол). Съдебномедицинска експертиза за установяване на алкохол при живо лице и на труп.
30. Отравяния с наркотични вещества, алкалоиди, гърчови и сънотворни лекарства.
31. Хранителни отравяния.
32. Съдебномедицинска експертиза на живи лица – поводи, процесуални изисквания, методи на изследване, документация. Телесни повреди по Наказателния кодекс на Република България – определение. Правен и медицински критерий, основни задачи на експертизата.
33. Тежка телесна повреда – интерпретация на медико-биологичните показатели.
34. Средна и лека телесна повреда – интерпретация на медико-биологичните показатели.
35. Съдебномедицинска експертиза за установяване на половите функции. Междинни полови състояния, установяване на пола. Детеродна неспособност у мъжа и жената.
36. Съдебномедицинска експертиза при полови престъпления.
37. Експертиза за установяване на бременност, аборт и станало раждане.
38. Съдебномедицинска експертиза при спорен родителски произход – общи данни, видове експертизи. Възможност на експертизата. Серологична и ДНК-експертизи.
39. Системата АВО и приложението ѝ в експертизите за спорен родителски произход, клинично значение и приложение при изследване на веществени доказателства.
40. Системата Rh и приложението ѝ в експертиза за спорен родителски произход, клинично значение и при изследване на веществени доказателства.
41. ДНК-анализ при спорен родителски произход.
42. Съдебномедицинска експертиза за идентифициране на личността.
43. Учение за смъртта. Диагностика на смъртта. Суправитални явления.
44. Съдебномедицинска класификация на смъртта. Организация и етапи на съдебномедицинското изследване на трупа.
45. Ранни трупни изменения и съдебномедицинското им значение.
46. Късни трупни изменения и съдебномедицинското им значение.
47. Установяване давността на смъртта.

48. Съдебномедицинска експертиза на трупове на новородени. Детеубийство.
49. Скоропостижна смърт – определение, фактори, благоприятстващи настъпването ѝ и задачи на експертизата. Причини и генеза на скоропостижната смърт.
50. Съдебномедицинска експертиза на веществени доказателства – определение, задачи и методи при изследване на петна от кръв, сперма и косми.
51. ДНК-анализ при съдебномедицинска експертиза на веществени доказателства.
52. Съдебномедицинска експертиза по документи и материали от следствени и съдебни дела, съдържащи данни от медицинско естество. Експерти – права, задължения и отговорности.
53. Медицинска деонтология – понятие, деонтологични източници. Правомерност на медицинските действия. Принудително и задължително лечение на болния.
54. Медицинско обслужване и лекарска правоспособност. Общи задължения на лекарите. Отношение лекар – болен. Право за упражняване на частна практика. Задължителни изисквания към медицинските работници, упражняващи частна практика.
55. Деонтологично-правни въпроси при изкуственото оплождане. Стерилизация – деонтологично-правни въпроси.
56. Основни принципи за вземане на органи за присаждане или органи и тъкани на цялото тяло за лечебни, научни и учебни цели. Трансплантация на тъкани и органи, съобразно действащата нормативна уредба.
57. Клинична смърт, мозъчна смърт и биологична смърт. Критерии за установяване на мозъчна смърт.
58. Основни принципи за преливане на кръв за системите АВО, подгрупите ѝ и RH. Източници на грешки при определяне на кръвната група по системата АВО.
59. Евтаназия.
60. Класификация на професионалните правонарушения и неблагоприятните последици в медицинската дейност.
61. Професионална тайна. Елементи и съдържание на професионалната тайна. Понятие за служебна тайна и отговорност при нейното нарушение.
62. Непредпазливи действия на медицинските работници и незнание на професията. Форми на непредпазливата вина. Привличане към наказателна отговорност на медицинските работници по НК на Република България.
63. Лекарски грешки: понятие, форми на лекарските грешки.
64. Нещастни случаи (медицинска случайност) в медицинската практика.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Съдебна медицина и медицинска деонтология. Под ред. на проф. Ст. Раданов. (Ст. Раданов, Ив. Дойчинов, П. Лисаев, Н. Станчев, Ст. Христов) София, „Сиела”, 2006.
Автори: М. Грозева, Ив. Дойчинов, П. Лисаев, Н. Ненков, П. Павлов, Ст. Раданов.
2. Съдебна медицина и медицинска деонтология. Под ред. на проф. Ст. Раданов. (Ст. Раданов, М. Грозева, Ив. Дойчинов, П. Лисаев, Н. Ненков, П. Павлов,). София, Медиц. и физк., 1997, 2001,
3. Ръководство за практически упражнения по съдебна медицина. Под ред. на проф. Ст. Раданов, (Ст. Раданов, И. Бурулянова, И. Дойчинов, П. Лисаев, Н. Ненков, П. Павлов, Д. Сотиров, Н. Станчев, Ст. Христов). София, Медиц. и физк., 1999,
4. Ръководство за практически упражнения по съдебна медицина. Под ред. на проф. Ст. Раданов, (Ст. Раданов, И. Бурулянова, И. Дойчинов, Д. Радойнова, П. Лисаев, Н. Ненков, П. Павлов, Н. Станчев, Ст. Христов). София, „Сиела”, 2006,
5. Раданов, Ст. Телесните повреди по Наказателния кодекс на Република България., София, „Сиела”, 2003.
6. Раданов Ст., Медицинска експертиза на острата алкохолна интоксикация. София, „Сиела”, 2001.
7. Съдебномедицинска експертиза на живи лица. Под ред. На проф. Ст. Раданов, (Ст. Раданов, Й. Калчев, В. Кънчев, Н. Ненков) София, Медиц. и физк. , 1986.
8. Транспортен травматизъм. Под ред. На проф. Ст. Раданов., (Ст. Раданов, В. Щерева, Т. Иванова, Й. Калчев, Х. Мичков, Н. Ненков, В. Очков, Е. Стоянов, З. Тошков, Ц. Цеков) София, Медиц. и физк., 1990.
9. Раданов, Ст., Й. Белоев. Скоропостижна смърт при заболявания на сърдечно-съдовата система, София, „Медиц. и физк”., 1983.
10. Раданов, Ст., П. Лисаев. Енциклопедичен справочник по съдебна медицина – София, „Сиела” , 2004.
11. Medicolegal Investigation Of Death, fourth edition S.U.Werner, J.S.Daniel; Charles C Thomas-publisher, LTD; Springfield, Illionois, USA, 2006.
12. Fundamentals of Forensic Science, M Houck, Siegel A., Elsevier, USA, 2006, както и цитираните литературни източници към съответните учебници, монографии и учебни помагала. Необходимо е да се познава периодиката на съдебномедицински списания, отразяващи новостите и съвременното равнище на съдебномедицинската наука и практика в национален и световен мащаб.